

Suositus kenttähavaintojen merkitsemiseksi

Lintuhavaintojen muistiin merkitseminen on tärkeää. Havainnoijien tulee käyttää kirjaamisessa samoja periaatteita. Yhtenäisellä kansallisella käytännöllä voidaan varmistaa eri puolelta maata ilmoitettujen havaintojen yhteensopivuus.

BirdLife Suomi suosittelee oheista suositusta käytettävän kaikkialla, missä ei ole perustellusta syystä omaa ohjetta. Joillakin lintuasemilla on paikalle sovelletut ohjeet, jotka eivät ole täysin yhtenevät suosituksen kanssa. Ohjetta on päivitetty vuonna 2006. Hakasuluissa olevat huomautukset kuvaavat käytäntöä vanhassa suosituksessa.

1. HAVAINNON NIMIKE

Havainnoissa nimike on tärkein muistiin merkittävistä seikoista, koska sen tulee osoittaa havainnon varmuus ja täyttää selvyuden ja yksiselitteisyyden vaatimukset. Määrityksen varmuuden on nimenomaan käytävä ilmi nimikkeestä, koska siihen kiinnitetään huomiota ensin.

1.1. Lintujen määrittäminen ja nimikkeet

1.1.1. Määrittämisen pääsääntö

Lajinmäärityksessä otetaan huomioon vain Suomessa tavatut lajit, ellei erityistä aihetta muuhun ole (esim. määrittävä on suurharvinaisuus). Tällä varauksella kaikkien määritysten tulee olla varmoja. Jos kuitenkin jokin laji on meillä runsas ja sen hyvin samannäköinen sukulainen harvinaisuus, määritettyihin saa sisältyä mahdollisia rariteetin yksilöitä (esim. haahka vs. kyhmyhaahka; parvessa voi olla mahdollisia kyhmyhaahkanaaraita, ja silti merkintä haahka on oikea; kuitenkin "haahka 1" on ehdottomasti oltava tavallinen haahka). Erityisesti on kiinnitettävä huomiota äänimääritysten varmuuteen.

1.1.2. Määrittämättömien osuus lintumäärässä

Usein parvien/yhteismäärien kaikkia yksilöitä ei saada määritetyiksi. Jotta voitaisiin käyttää tällaisesta lintumäärästä tarkkaa lajinimikettä (esim. peippo), parvi / lintujen yhteismäärä saa sisältää määrittämättömiä yksilöitä korkeintaan 10 % ilmoitetusta luvusta. Jos epävarmojen (määrittämättömien) osuus on tätä suurempi, tämä on esitettävä nimikkeessä lisäämällä merkintä siitä, mitä nämä määrittämättömät linnut ovat (esim. Fri coe + sp = varmojen peippoyksilöiden lisäksi lukuun sisältyy määrittämättömiä peippoja). Tätä merkintää käytetään vain silloin, kun ei todella tiedetä, mikä on määritettyjen ja määrittämättömien osuus ja määrittämättömiä on havainnoijan käsityksen mukaan yli 10 % määrästä. Kun määritettyjen ja määrittämättömien määrät ovat tiedossa, nämä merkitään erikseen omilla nimikkeillään.

1.1.3. Epävarmat nimikkeet

Epävarma määrittäminen merkitään muodossa vähimmäismääritys (todennäköinen laji), joskaan todennäköistä lajia ei ole pakko ilmaista. Määrittämätön pieni kahlaaja, todennäköinen suosirri, merkitään siten PK (Cal alp) ja pelkkä määrittämätön pieni kahlaaja merkitään PK (ks. standardinimikkeet kohdassa 1.2). Epävarmoista määrittämisistä ainoastaan ilmeiset voidaan mainita. Nimikkeessä on aina mainittava vähimmäismääritys. Esimerkiksi PP on oikea merkintä, jos tiedetään, että kyseessä oli pieni petolintu. Merkintää tuulihaukka? ei sen sijaan suositella, koska se ei kerro vähimmäismääritystä, esimerkiksi onko käki suljettu pois määrittämisestä.

1.1.4. Risteymät

Risteymät, joiden alkuperälajit ovat pääteltävissä, merkitään ilmaisten kummatkin alkuperäislajit täydellisesti: Ayt ful x Ayt fer (tukkasotka x punasotka), Som mol x Mer mer (haahka x isokoskelo). Risteymä, jonka kantalajit ovat tuntemattomat, merkitään nimikkeellä ”risteymä”.

Linnun tuntomerkit tai todennäköiset kantalajit ilmaistaan havainnon lisätiedoissa.

Kantalajeilleen tunnistamattomista risteymistä käytetään seuraavia lyhenteitä:

xV	vesilinturisteymä
xAna	sorsaristeymä
xAyt	sotkaristeymä
xAB	hanhiristeymä
xK	kahlaajaristeymä
xLar	lokkiristeymä
xMot	västaräkkiristeymä
xPar	tiaisristeymä
xx	risteymä

1.2. Standardinimikkeet

1.2.1. Lajien ja sukujen lyhenteet

Lajinimi lyhennetään tieteellisestä nimestä kolmen suvun ja kolmen lajin nimestä otetun ensimmäisen kirjaimen avulla. *Gavia arctica* = Gav arc (kuikka). Poikkeuksellisesti joudutaan lajin nimestä ottamaan kolme viimeistä kirjainta.

Lyhentämissäännöstä olevat poikkeukset (läntisellä palearktisella alueella havaitut lajit).

Tet rix	teeri
Hal hus	aromerikotka
Hal lus	valkopäämerikotka
Por lis	viiruhuitti
Por ica	siniliejukana
Por rio	sulttaanikana
Tet rax	pikkutrappi
Cal lis	rusokaulasirri
Cal uta	pikkusirri
Cal lla	amerikansirri
Ste cus	merikihu
Lar ens	amerikanisolokki
Ste aea	lapintiira
Hal ala	harmaapääkalastaja
Cal ris	karakoruminkiuru
Cal ens	pikkukiuru
Pho tus	siperianleppälintu
Pho rus	vuorileppälintu
Oen yga	kalottitasku
Oen ura	mustatasku
Acr ola	sarakerttunen
Acr ris	luhtakerttunen
Syl rti	saharankääpiökerttu
Syl ola	atlaskerttu
Syl ala	samettipääkerttu
Syl rax	kyproksenkerttu

Phy des	idänuunilintu
Phy lus	pajulintu
Fic lla	idänpikkusieppo
Lan des	parvilepinkäinen
Pyr rax	alppivaris
Cor nix	varis
Cor rax	korppi
Car ris	vuorihemppo
Car mea	urpiainen

Suvun nimi lyhennetään kolmen ensimmäisen kirjaimen avulla. Merkintä sp tarkoittaa, että vain suku on määritetty, lajia ei. Esimerkiksi määrittämätön kuikkalintu (Gavia-suvun laji) lyhennetään Gav sp.

Yleisimmät poikkeukset:

Lyhenne	suku
Phaax sp	Phalacrocorax
Phous sp	Phoenicopterus
Limno sp	Limnodromus
Phaus sp	Phalaropus
Sterc sp	Stercorarius
Stern sp	Sterna
Strep sp	Streptopelia
Strix sp	Strix
Merop sp	Merops
Picus sp	Picus
Melha sp	Melanocorypha
Calan sp	Calandrella
Catha sp	Catharus
Carpo sp	Carpodacus

BirdLife Suomen suositus kaikkien läntisellä palearktisella alueella tavattujen sukujen nimen lyhentämisestä on tämän suosituksen erillisenä liitteenä.

Alalajien nimet lyhennetään alalajin nimen kolmen ensimmäisen kirjaimen avulla.

Poikkeuksia

Cor nix	Corvus corone cornix
Mot fla ava	Motacilla flava flava
Mot fla ima	Motacilla flava flavissima

1.2.2. Muut sisällöltään tarkat lyhenteet

Ans/Bra	= hanhi
Ans/Bra/Pha	= hanhi / merimetso
Ans/Bra/V	= hanhi / vesilintu
IL	= iso lintu (joutsen, hanhi, kattohaikara, merimetso tai kurki)
V	= vesilintu (kuikat, uikut, sorsalinnut lukuunottamatta hanhia ja joutsenia - ristisorsa ei kuulu mukaan, mutta se saa sisältyä, nokikana, ruokkilinnut)
Per/But	= mehiläishaukka (Per api) / hiirihaukka (But but) / piekana (But lag) [But/Per]
Hal/Aqu	= kotkalaji.
Cir c/m/p	= sinisuohaukka (Cir cya) / arosuohaukka (Cir mac) / niittysuohaukka (Cir pyg)
PFal	= pieni jalohaukka: nuolihaukka (Fal sub), ampuhaukka (Fal col), tuulihaukka

	(Fal tin) tai punajalkahaukka (Fal ves)
IFal	= iso jalohaukka: muuttohaukka (Fal per), tunturihaukka (Fal rus), aavikkohaukka (Fal che) tai keltapäähaukka (Fal bia)
P	= päiväpetolintu
Ral/Por	= luhtakana / huittilaji
K	= kahlaaja
Lim/Num	= kuiri- / kuovilaji
Lym/Gal	= jänkäkurppa / taivaanvuohi / heinäkurppa
V/K	= vesilintu / kahlaaja (V:n sisältö ks. edellä)
PLar	= kalalokki / naurulokki / pikkulokki / pikkukajava
ILar	= merilokki / harmaalokki / selkälokki / isolokki
Tiira	= Sterna tai Chlidonias –tiira
Uri/Alc	= kiisla-laji (Uria sp) / ruokki (Alc tor) [Alc/Uri]
PÖL	= pöllö
KT	= keskikokoinen tikka (kaikki tikat paitsi palokärki ja pikkutikka)
R/H/D	= pääsky (ei tervapääsky)
Bom/Stu	= tilhi (Bom gar) / kottarainen (Stu vul)
ITur	= kulorastas (Tur vis) / räkättirastas (Tur pil) (sepelrastas (Tur tor) saa sisältyä)
PTur	= laulurastas (Tur phi) / punakylkirastas (Tur ili)
Acr s/r/d	= rytikerttunen (Acr sci) / luhtakerttunen (Acr ris) / viitakerttunen (Acr dum)
ICor	= korppi (Cor rax) / varis (Cor nix) / mustavaris (Cor fru)
Emb r/p/a	= tik-sirkku (pohjan-, pikku- tai kultasirkku) [Emb a/r/p]
PL	= pikkulintu (varpuslinnut paitsi varislinnut, lisäksi pikkutikka, käenpiika ja kuningaskalastaja)
Avis	= lintu, havainnon lisätiedoissa tarkennus, mitä tarkoitetaan.

Luetteloon ei ole otettu kaikkia harvinaisia lajeja, niiden mahdollisuudet on sovitettava luetteloon. Näin esim. pikkutuulihaukka on selvästi PFal. [Peruste joidenkin merkintöjen muuttumiselle on käytetyssä systematiikassa tapahtuneet muutokset (esim. But/Per => Per/But)].

1.2.3. Ryhmä- ja kokoluokitukset

Linturyhmissä on olemassa seuraavat kokoluokitukset:

IV	= iso vesilintu
PV	= pieni vesilintu
IP	= iso päiväpetolintu
PP	= pieni päiväpetolintu
IK	= iso kahlaaja
KK	= keskikokoinen kahlaaja
PK	= pieni kahlaaja
IPÖL	= iso pöllö
KPÖL	= keskikokoinen pöllö
PPÖL	= pieni pöllö
IPL	= iso pikkulintu
KPL	= keskikokoinen pikkulintu
PPL	= pieni pikkulintu

Nämä merkinnät jakautuvat siten, että eräät lajit sisältyvät kokoluokkaan ehdottomasti, toiset taas jäävät kahden kokoluokan väliin. Näiden lajien sijoittaminen kokoluokkiin jää havainnoijan oman käsityksen varaan. Esimerkiksi isosirristä IK ja KK ovat yhtä oikeita merkintöjä.

Alla olevan luokituksen tarkoituksena on osoittaa merkintöjen IV, PV, IP, PP, IK, KK, PK, IPL, KPL, PPL sisältö. Huom. R/H/D (pääskyt) ei sisälly kokoluokitukseen, vaikka on PL. Merkintä KPL ei näin ollen saa sisältää pääskyjä.

Vesilinnut

IV	PV
haapana	tavi
sinisorsa	heinätavi
jouhisorsa	tukkasotka
lapasorsa	alli
haahka	telkkä
pilkkasiipi	uivelo
tukkakoskelo	härkälintu
isokoskelo	mustakurkku-uikku
	etelänkiisla
	ruokki
	riskilä

Lajit, jotka voidaan lukea kahteen kokoluokitukseen IV tai PV: lapasotka, punasotka, allihaahka, mustalintu, silkkiuikku, nokikana. Esim. lapasotkan osalta sekä merkintä IV että PV ovat kummatkin oikeita.

Huom. Kuikkalinnut (Gav) eivät sisälly kokoluokitukseen, vaikka ovat V. Tämä tarkoittaa, että jos Gav on mukana mahdollisuuksissa, on merkittävä V, vaikka havaittu lintu olisikin selvästi IV kokoluokkaa. IV:t ovat kuitenkin vain sorsalintuja.

Petolinnut

IP	PP
mehiläishaukka	varpushaukka
haarahaukka	nuolihaukka
merikotka	ampuhaukka
suohaukat	tuulihaukka
hiirihaukka	punajalkahaukka
piekana	
kotkat	
kalasääski	

Lajit, jotka voidaan lukea kahteen kokoluokitukseen IP tai PP: kanahaukka, muuttohaukka, tunturihaukka.

Kahlaajat

IK	KK	PK
meriharakka	metsäviklo	tyllilaji
kapustarinta		pulmussirri
tundrakurmitsa		pikkusirri
töyhtöhyppä		lapinsirri
lehtokurppa		kuovisirri
kuiirit		merisirri
kuovit		suosirri
valkoviklo		jänkäsirriäinen
		vesipääsky

Lajit, jotka voidaan lukea kahteen kokoluokitukseen IK tai KK: isosirri, suokukko, punajalkaviklo, mustaviklo.

Lajit, jotka voidaan lukea kahteen kokoluokitukseen KK tai PK: jänkäkurppa, taivaanvuohi, liro, rantasipi, karikukko.

Pöllöt

IPÖL	KPÖL	PPÖL
tunturipöllö	lehtopöllö	helmipöllö
huuhkaja	sarvipöllö	varpuspöllö
viirupöllö	suopöllö	
lapinpöllö	hiiripöllö	

Pikkulinnut

IPL	KPL	PPL
tilhi	niittykirvinen	peukaloinen
rastaat	metsäkirvinen	pensassirkkalintu
isolepinkäinen	lapinkirvinen	rytikerttunen
kottarainen	luotokirvinen	luhtakerttunen
kuhankeittäjä	västäräkit	viitakerttunen
taviokuurna	satakieli	ruokokerttunen
	kivitasku	kultarinta
	varpuset	pensaskerttu
	peipot	hernekerttu
	viherpeippo	uunilinnut
	punatulkku	hippiäinen
	käpylinnut	pikkusieppo
	punavarpunen	kuusitiainen
	keltasirkku	sinitiainen
	peltosirkku	töyhtötiainen
	pajusirkku	hömötiainen
	lapinsirkku	pyrstötiainen
		viiksitimali
		puukiipijä
		vihervarpunen

Lajit, jotka voidaan lukea kahteen kokoluokitukseen IPL tai KPL: käenpiika, pikkutikka, kangaskiuru, kiuru, pikkulepinkäinen, nokkavarpunen, pulmunen.

Lajit, jotka voidaan lukea kahteen kokoluokitukseen KPL tai PPL: rautiainen, punarinta, sinirinta, leppälintu, pensastasku, lehtokerttu, mustapääkerttu, harmaasieppo, kirjosisieppo, talitiainen, tikli, hemppo, urpiainen, pohjansirkku.

Kaikkia harvinaisia lajeja ei ole luokiteltu. Esim. siperiankurmitsa on IK, koska lähinnä muistuttaa kapustarintaa.

Esimerkkejä kokomerkintöjen käytöstä:

- * kun metsäviklo on mahdollinen, vain KK on oikea merkintä
- * kun isosirri on mahdollinen, voivat merkinnät IK ja KK olla oikeita (jompi kumpi on varmasti oikea), merkintä PK sen sijaan väärä
- * haluttaessa sulkea mahdollisuuksista pienimmät kahlaajat (PK-ryhmä), voidaan merkitä IK/KK
- * merkittäessä PK ovat mahdollisia ryhmiin PK ja KK-PK kuuluvat kahlaajat
- * ilmeinen tylli merkitään PK(Cha hia)
- * ilmeinen tyllilaji merkitään PK(Cha hia/dub)

2. LINTUMÄÄRÄT

2.1. Lintujen lukumäärä

Lintujen lukumäärä on aina yksi luku. Sellaista lukua käytetään, mikä kuvaa todellista havaittujen lintujen lukumäärää mahdollisimman hyvin. Yhden havaintotilanteen lintujen lukumäärä ei voi olla vaihteluväli.

2.2. Lukumäärän tarkkuus

Lukumäärää esitettäessä voidaan ilmoittaa arvio lukumäärän tarkkuudesta seuraavasti:

virhe	alle 10 %	ilmoitetusta luvusta	ei mitään merkkiä
virhe	10-25 %	ilmoitetusta luvusta	n-merkki
virhe	25-50 %	ilmoitetusta luvusta	nn-merkki
virhe	yli 50 %	ilmoitetusta luvusta	nnn-merkki

Lukumäärän tarkkuutta ilmaiseva merkintä kirjataan aina ennen lukumäärää. n 100 on oikea merkintä, 100 n ei ole ohjeistuksen mukainen ja voidaan ymmärtää väärin.

2.3. Samat ja eri linnut

Lukumääriin (tässä yhteissummiin) lasketaan vain eri lintuja. Jos kuitenkin tapahtuu lintujen liikkumista (esim. muuttoa johtolinjalla) kahteen vastakkaiseen suuntaan ja on syytä olettaa, että vastakkaisiin suuntiin menevät linnut eivät ole samoja, merkitään lukumäärä yhden havaintorivin summana. Esimerkiksi 100 W ja 50 E merkitään 150, lisätiedoissa tuodaan esiin eri määrien suunnat sekä tieto siitä, että kyseessä voi olla osin samat yksilöt.

[Lukumäärä merkitään kahden luvun avulla seuraavasti: 100 W ja 50 E - summaksi 100-150.]

2.4. Havaitut ja havaitsemattomat

Vain todella havaitut yksilöt lasketaan lukuihin. Ei siis esitetä arviota esim. saarella lepäilevien oikeasta määrästä. Näitä ei koskaan esitetä lukumäärinä vaan lisätietoina (lintuasemalomakkeelta, havaintovihkosta tai ilmoituksesta tulee aina käydä ilmi havaittujen lukumäärä ja erikseen tähän ja mahdollisiin muihin seikkoihin perustuva arvio). Ks. myös kohdat 4.4. (ääntelijöiden laskeminen) ja 4.7.3. (yömuutolla kuultujen laskeminen).

Negatiivisesta havainnosta eli havainnosta, jossa kohteella ei ole havaittu jotakin lajia, käytetään lukumääränä nollaa. Lisätiedoissa on toivottavaa kertoa tarkennus havainnointiaktiivisuudesta, esim. ”ruovikon läheisyydessä tarkkailtiin koko päivä, mutta yhtään ruskosuohaukkaa ei havaittu” tai ”koko sula-alue tarkastettu”.

2.5. Havainnot jäljistä ja kuolleet

Mikäli lintua ei havaita vaan siitä löydetään vain erityyppisiä jälkiä, on yksilölukumäärä havaintoja jättäneiden yksilöiden minimilukumäärä. Yleensä lukumäärä on yksi. Poikkeuksena ovat esimerkiksi kanalintujen lumikiepit ja peltopyyden lumijäljet, joista lukumäärän toteaminen on usein selvää. Lisätiedoissa tuodaan esiin lukumäärän laskemisperuste (esim. n 5 yksilön jäljet). Jälkihavainnot voivat koskea varsinaisia jälkiä (kävelyjäljet, saalistusjäljet), jätöksiä (oksennuspallot, ulosteet) tai tunnistettavia osia esimerkiksi sulkia.

Havainnon lisätiedoissa kerrotaan, että kysymyksessä on epäsuora havainto ja kuvataan jälkihavainnon tyyppi. Jälkihavainnoissa pitää pyrkiä arvioimaan myös jäljen ikä ja kuolleesta yksilöstä, kuinka kauan yksilö on ollut kuolleena.

3. LIKKUMISLUOKAT

Lintujen yhteismäärät paikalta / päivältä esitetään liikkumisluokittain. Liikkumisluokat ovat paikalliset, muuttavat ja muut.

3.1. Paikalliset

Paikallisten lintujen merkki on **p**.

Paikallisia lintuja ovat pesijät, reviiirillä oleskelevat, lepäilijät ja muut sellaiset linnut. Merkinnän käyttö edellyttää, että lintujen havaitaan oleskelevan paikalla. Ei siis riitä, että lintu esim. hetkeksi istahtaa puun latvaan. Tällainen lintu kuuluu liikkumisluokkaan muut.

3.2. Muuttavat

Muuttavien lintujen merkki on **m** ja yömuuttajien **yöm**.

Tähän liikkumisluokkaan kuuluvat selvästi muuttavat ja muut samaan tapaan liikkuvat linnut. Muuttavan ei tarvitse välttämättä liikkua lentäen, vaan esim. selvästi uiden muuttavat otetaan mukaan (esim. silkkiuikku, sepelhanhi). Jos lintu tulkitaan muuttavaksi, merkitään se **m**. Mikäli muuttosuunta halutaan myös ilmaista, käytetään lisäksi ilmansuuntamerkintää (esim. **m SW**). Jos matkalennossa ollut lintu ei luokitella muuttavaksi, merkitään sille pelkkä ilmansuunta (esim. **SW**). Mikäli linnusta ilmoitetaan vain suunta, mutta havainto ei sisällä **m**-merkintää, ei ilmoitus sisällä luokitusta (kannanottoa). Jos muuta tietoa on (esim. yöpymistapahtuma seurattu), tästä kerrotaan lisätiedoissa.

Jos yksilö havaitaan sekä paikallisena että muuttavana, sille merkitään kummatkin liikkumisluokat ja lisätiedoissa tuodaan esiin lähtö-/tuloaika.

Päivä- ja yömuuttajat merkitään erikseen erilaisen laskutavan vuoksi, ks. kohtaa 4.7.3. Nähdyt yömuuttajat voidaan laskea kuitenkin yhteen päivämuuttajien kanssa, mikäli näin halutaan menetellä. Yömuutoksi tulkitaan muutto, joka tapahtuu niin pimeässä, ettei sen seuraaminen päivähavainnoinnin tapaan käy päinsä.

3.3. Muut

Tähän luokkaan kuuluvat kaikki muut kuin paikalliset ja muuttavat linnut. Tyypitapauksia ovat hetken aikaa lennossa nähty lintu ja paikantamaton ääni (ts. ei tiedetä, kuuluuko se taivaalta vai maasta).

[Huom. kuolleena löydetyn linnun merkki ei ole enää **k**, ks. 4.3.2]

4. TARKAT TIEDOT

4.1. Parvet

Parven lyhenne on **a** (2a = kaksi parvea, a2 = kahden linnun parvi).

Parvet erotetaan toisistaan pilkulla (esim. 2,2, = kaksi kahden yksilön parvea; 3, = kolmen yksilön parvi; 4 = yhteensä neljä yksilöä). Parveksi tulkitaan kiinteä, koossapysyvä linturyhmä. Luvut ilman parvimerkintää tarkoittavat yhteismääriä. Parvet arvioidaan mahdollisimman oikein,

ei siis miniminä. Yhteissummaa ilmaiseksi merkinnöissä yksilöiden lukumäärä kirjoitetaan aina ensin esim. 460 (8a).

4.2. Parit

Varmat parit (soidinmenoja tms. havaittu) merkitään sanalla **pari** tai ilmaisulla **kn**. On kuitenkin muistettava, että 1kn koskee kahta yksilöä, 2kn neljää yksilöä.

4.3. Ikä, sukupuoli ja puku

4.3.1. Ikä

Kun tarkka ikä on tiedossa, se merkitään kalenterivuosina seuraavasti.

Esimerkiksi:

1kv = samana vuonna syntynyt lintu

2kv = edellisenä vuonna syntynyt lintu

+1kv = vanhempi kuin tänä vuonna syntynyt lintu jne.

pp = pesäpoikanen

pm = maastopoikanen. Lintu, joka ei ole pesässä, mutta ei ole vielä saavuttanut täydellistä lentokykyä

Jos alla esitetty merkintä on yksiselitteinen (kuten useimmilla varpuslinnuilla) tai tarkin mahdollinen, voidaan käyttää merkintää: " = vanha, ' = nuori.

Esimerkiksi:

1"2' = 1 vanha ja 2 nuorta lintua

Merkintä soveltuu parhaiten tilanteessa, jossa maastossa on erotettavissa kaksi ikäluokkaa, nuoret ja vanhat. Hyviä esimerkkejä ovat käpytikka, monet kahlaajat ja varpuslinnut syksyllä. Mikäli maastossa havaittavia ikäluokkia on enemmän kuin kaksi, tarkoittaa 1' nuorimman ikäluokan yksilöä ja 1" lopullisessa aikuispuvussa olevaa yksilöä. Joutsenten kohdalla perinteisesti merkintä on kuitenkin erotellut poikkeuksellisesti näillä merkeillä valkeat ja harmaat yksilöt (tarkempi erottelu kv-merkintöjen avulla).

Pelkkä lukumäärää ilmaiseva numero tarkoittaa, ettei ikää ole tiedossa. Mikäli erikseen halutaan osoittaa, että kyse on täysikasvuisesta linnusta, mutta tarkkaa ikää ei tiedetä, käytetään lyhennettä **fl**.

4.3.2. Sukupuoli

Kun sukupuoli on varmasti määritetty käytetään **k** = koiras ja **n** = naaras. Sukupuolten symboleina käytetään myös ♂ = koiras, ♀ = naaras. Sähköisissä tietokannoissa ensimmäinen on suositeltava tapa.

1k 1n tarkoittaa samalla paikalla havaittua lajin koirasta ja naarasta, joiden ei tiedetä olevan pari. Vastaavasti 6kn tarkoittaa 12 yksilöä, joiden on todettu olevan pareja. 6k 6n ei kerro mitään parien lukumäärästä.

Sukupuolimäärityksen perustuessa pukuun, voidaan merkitä myös seuraavan kaavan mukaisesti: koiras(pukuiset) / naaraspukuiset / sukupuolelleen määrittämättömät. Tätä ei kuitenkaan suositella käytettäväksi sähköisissä tietokannoissa.

Esimerkiksi:

1/1 = koiras(pukuinen) ja naaraspukuinen
/2 = 2 naaraspukuista

Ks. yhdistelmistä ikään ja pukuun kohdasta 4.3.4.

4.3.3. Puku

n-puk = naaraspukuinen
jp = juhlapuku
tp = talvipuku (juhlapuvun vastakohta)
vp = vaihtopuku (puvussa on kahden puvun höyheniä tai sulkia tai lintu on kulumassa toisesta puvusta toiseen - periaatteessa molemmissa tapauksissa mistä puvusta tahansa toiseen)
pep = peruspuku (juhlapuvun vastakohta, erityisesti vesilinnuilla)
eijp = muu kuin juhlapuku; käsittää kaikki tp-, vp- ja pep-linnut sekä nuoruuspukuiset (ei naaraita, jos juhlapuku)
ss = sulkasatonen, linnussa näkyy sulkimisen merkkejä
pull = untuvapoikanen
juv = 1. täydellinen puku
ad = lintu on puvussa, joka ei enää myöhemmissä sulkimisissa muutu
subad = juv- ja ad pukujen välissä oleva mikä tahansa puku
imm = puvun perusteella ei-sukukypsä lintu

Kun tunnetaan pukukierron tarkka vaihe, merkitään seuraavan mallin mukaan (esimerkkinä pikkulokki ja suluissa selityksenä ajankohta).

pull = untuvapoikanen (ensimmäisen vuoden heinäkuu)
juv = ensimmäinen täydellinen höyhenpuku (ensimmäisen vuoden heinä - noin syyskuu)
1.tp = ensimmäinen talvipuku (ensimmäisen vuoden syksy ja sitä seuraava talvi, noin huhtikuuhun)
1.jp = ensimmäinen juhlapuku (toisen kalenterivuoden kevät ja kesä)
2.tp = toinen talvipuku (toisen kalenterivuoden syksy ja sitä seuraava talvi, noin huhtikuuhun)
2.jp = toinen juhlapuku (kolmannen kalenterivuoden kevät ja kesä)
tp = talvipuku (linnun kolmas ja myöhemmät talvet)
jp = juhlapuku (linnun kolmas ja myöhemmät kevät)

On huomattavaa, että kaksi viimeksi mainittua sisältävät toisaalta vain tiedon puvusta. Jos halutaan ilmaista sen perusteella päätelty ikä ja pukutieto tämän lisäksi, merkitään +3kv jp.

4.3.4. Yhdistelmät

Kaava: X"X'X / X"X'X / X"X'X

= vanhat koiraat, nuoret koiraat, koiraat / vanhat naaraat, nuoret naaraat, naaraspukuiset / sukupuolelleen määrittämättömät vanhat, nuoret ja linnut, joista ei ole mitään ikä- tai sukupuolitietoa. Puvut lisätään ao. väleihin.

Siinä poikkeustapauksessa, että sukupuoli on määritetty varmasti, muttei ikää, ja tämä tieto halutaan erikseen merkitä, merkitään "".

Esimerkiksi:

1/1 = koiras(pukuinen) ja naaraspukuinen
1jp/ = juhlapukuinen koiras
/1 = naaraspukuinen

1//1	= yksi koiras(pukuinen) ja yksi sukupuolelleen määrittämätön
1'2"	= nuori koiras ja kaksi vanhaa naarasta
1jp/2/3'	= juhlapukuinen koiras, kaksi naaraspukuista ja kolme nuorta lintua
/1 2kv	= 2. kalenterivuoden naaras (syntynyt siis edellisenä vuonna)
1'1	= yksi nuori ja yksi iälleen määrittämätön
/1'''	= varma naaras, ikä tuntematon
1vp2/	= vaihtopukuinen koiras ja kaksi muuta koirasta
1'vp/	= vaihtopukuinen nuori koiras
1"2eijp	= vanha lintu ja kaksi ei juhlapukuista
1"jp/	= vanha koiras juhlapuvussa

4.4. Ääntely

Laulavat (ja vastaavat) linnut merkitään **Ä**, äännelevät (ei nähtyt) merkitään **ä**.

Merkillä **Ä** on merkitty yleensä myös muuta reviirinkuulutusta, esim. tikkojen rummutus ja taivaanvuohen mäkätys (ääni sulista). Tikkojen rummutus voidaan selkeyden vuoksi ilmaista myös lyhenteellä **rumm**. Lintumääriin ääntelijät lasketaan yhtenä yksilönä, ellei muuta voida osoittaa. Äänistä merkitään siis vähimmäisyksilömäärä; vrt. yömuuton erilaiseen laskentatapaan kohdassa 4.7.3. Merkintä **ä** tarkoittaa pelkkää äänihavaintoa (nähty on luonnollisesti 1), mutta **Ä** taas ei sisällä tietoa siitä, onko lintu nähty, kuultu vai havaittu molemmilla tavoilla. Jos halutaan ilmaista, että laulava lintu on myös nähty, merkitään **Än**.

4.5. Myöhemmät havainnot samoista linnuista

Jos havaitut yksilöt ovat samoja kuin aikaisemmin havainnoissa, merkitään se sanalla ”**sama**”, ”**samat**” tai ”**edelleen**” (lyhennettynä **ed**).

4.6. Tiedot havaintoajoista ja lintujen liikkeistä

4.6.1. Kellonajat ja jaksot

Erikoisissa havainnoissa käytetään minuutintarkkaa aikaa (tai viiden minuutin tarkkuutta). Muut havainnot merkitään jaksoittain joko tunnin tai 15 minuutin jaksoissa, jotka alkavat aina tasatunnilta. Jakso merkitään lisäämällä kellonajan perään kaksoispiste.

15: = tunnin jakso siis 15.00-16.00

15.00: = 15 minuutin jakso siis 15.00-15.15

Mikään ei tietysti estä käyttämästä merkintöjä myös p- tai muista linnuista.

4.6.2. Suunta

Suunta merkitään kansainvälisin lyhentein. Jos suunta merkitään sektorina, oikea merkintä on esim. S-W (etelän ja lännen välille). Kääntyvä lintu taas merkitään seuraavasti: SW/W (suunta ensin lounas, kääntyi länteen).

N	pohjoinen
NNE	pohjoiskoillinen
NE	koillinen
ENE	itäkoillinen
E	itä
ESE	itäkaakko
SE	kaakko
SSE	eteläkaakko
S	etelä

SSW	etelälounas
SW	lounas
WSW	länsilounas
W	länsi
WNW	länsiluode
NW	luode
NNW	pohjoisluode

4.6.3. Ohituspuoli

Lintujen ohituspuoli merkitään seuraavasti, kun havainnoijan katse on linnun tulosuuntaan:

- = vasemmalta ohittava lintu

+ = oikealta ohittava lintu

Etäisyys merkitään ohituspuolimerkkien lukumäärän avulla:

	+-		= päältä tai vieritse
-	tai	+	= läheltä (kiikarilla näkyy yksityiskohtia linnusta)
--	tai	++	= melko kaukaa (kiikarilla näkyvät vain linnun suurimmat ruumiinosat)
---	tai	+++	= kaukaa (yksinäinen lintu on pistemäinen)
----	tai	++++	= hyvin kaukaa (vain parvi näkyy tai yksittäinen lintu näkyy vain kaukoputkella)

Asteikko on sovitettu noin 10x suurentavalle kiikarille (erityisesti huomattava katsottaessa kaukoputkella) ja on siis suhteellinen linnun kokoon nähden.

4.6.4. Lentokorkeus

I = pinnassa tai hyvin matalalla (maan tai veden pintaa)

II = matalalla (yleisin muuttokorkeus, normaalikorkeus)

III = korkealla (havaintopaikan ylittävä lintu näkyy vielä silmin)

IV = hyvin korkealla (ylittävä lintu näkyy vain optiikan avulla)

Asteikko on suhteellinen linnun kokoon nähden.

4.6.5. Tulo ja lähtö

Kun linnun saapuminen tai lähteminen havainnointipaikalta todetaan, se merkitään pystysuoralla nuolella (↑ = lähti, ↓ = saapui) tai **nous** (= nouseva, lähti), **lask** (= laskeutuva, saapui).

4.7. Yömuuton merkintä

4.7.1. Yleistä

Yömuutoksi tulkitaan muutto, joka tapahtuu niin pimeässä, ettei sen seuraaminen päivämuuton tapaan käy päinsä. Yömuuton havainnoinnissa erotellaan nähdyt ja kuullut yömuuttajat.

Nähtyjien muuttajien liikkumisluokka on m ja kuultujen yöm (erilainen laskentatapa, ks. kohtaa 4.7.3.). Nähdyt yömuuttajat merkitään kuin päivämuuttajat.

4.7.2. Kellonajat ja jaksot

Yömuuton havainnoinnissa ei useinkaan saada muita tietoja kuin laji, määrä ja aika. Kellonajat ja jaksot merkitään kuin kohdassa 4.6.1. Muut mahdolliset tiedot merkitään soveltaen kohtaa 4.6. yleensä.

4.7.3. Laskentatapa

Kuullut yömuuttajat lasketaan joko äänten ja/tai parvien määränä. 12ä = kuultu 12 ääntä (ei ääntelijää!), 12a = kuultu 12 parvea. Vesi- ja rantalinnuista on pyrittävä merkitsemään parvien määrä, varpuslinnuista taas äänten määrä (poikkeustapauksissa voi menetellä päinvastoin, varustaen havainto huomautuksin). Merkintä (loppusumma) 12 yöm tarkoittaa siis lajista riippuen joko parvien tai äänten määrää. Yksilöarvioita voi esittää lisätietoina.

Äänten määrä: Äänet lasketaan eri ääniksi, vaikka ne kuuluisivatkin peräkkäin ilman taukoa. Räkättirastaan "kviikvii" ja mustarastaan "sriisrii" tulkitaan kuitenkin yhdeksi ääneksi - ne ovat tässä muodossa lajien tyyppillisiä yömuuttoääniä.

Parvet: Selvä tauko ääntelyssä erotetaan pilkulla, mikäli halutaan tehdä parvitulkintaa varpuslinnuilla (helppoa esim. pulmusen kohdalla).

Jollei ääniä/parvia pystytä laskemaan, on käytettävä arviointia. Tällöin käytetään lukumäärän tarkkuuden merkitsemisohjetta, ks. kohtaa 2.1.

4.8. Eräitä lyhenteitä

Havaintojen merkitsijä tarvitsee ainakin kenttätyössään monia eri lyhenteitä, jotka on hyvä muodostaa oman tarpeen mukaan. Seuraavassa esitetään kuitenkin eräitä lyhenteitä, jotka voidaan katsoa vakiintuneiksi tai vakiintumassa oleviksi.

hav	= havainnoija
"X"x	= Ilmaisulla kirjataan, millä suurennoksella on havainnoitu (esim. 7x, 10x, 20x, 40x jne). [lyhenteitä kiik= kiikari ja kp = kaukoputki ei suositella käytettäväksi]
rev	= reviiiri
pysrev	= pysyvä reviiiri
var	= varoiteleva lintu
kiert	= kiertelevä (lintu liikkuu sinne tänne, selvää suuntaa ei todettavissa)
reng	= rengastettu [r]
pyyd	= pyydystetty
kontr	= kontrolloitu (merkitty lintu tutkittu / käsitelty)
ed	= edelleen
va	= vaalea
tu	= tumma
välim	= välimuotoinen

Merkintäohjeet perustuvat vuonna 1977 käyttöön tulleeseen lintuasemalomakkeen täyttöohjeeseen ja samana vuonna julkaistuun Pertti Uusivuoren kirjoitukseen (Tringa 2 ja 3/1977). Parannettu versio artikkelista on julkaistu Linnut-lehdessä 6/1993. Ohjeistusta on muutettu vähäisiltä osin ja sitä on päivitetty 2006.